

GIMNAZII, ȘCOLI NORMALE ȘI LICEE ÎN LIMBA ROMÂNĂ ÎNFIINȚATE ȘI SUBVENȚIONATE DE GUVERNELE DE LA BUCUREȘTI PENTRU AROMÂNII DIN GRECIA (1880 – 1900)*

Ion I. SOLCANU

Rezumat. Între 1864 și începutul deceniului nouă din secolul al XIX-lea statul român înființase în Grecia, la solicitarea aromânilor, zeci de școli primare, cu predare în limba română. Salariile învățătorilor, manualele și materialele didactice erau subvenționate integral de guvernele de la București.

Obținerea independenței de stat a Principatelor Unite și proclamarea României au accelerat procesul de înființare de noi școli primare, dar și școli de trepte superioare. Drept urmare, la 1881 ia ființă Gimnaziul român din Bitolia (Monastir); între 1885-1887 existau clase gimnaziale la școala din Crușova, iar în 1887 își deschidea porțile Gimnaziul român de la Ianina, cu internat propriu pentru 20 de elevi, ale căror burse erau asigurate tot de statul român.

Un nou salt calitativ în învățământul cu predare în limba română pentru aromânii sud-dunăreni se produce prin crearea Liceului (1881) și a Școlii normale pentru fete (1883), ambele în Bitolia (Monastir) și a Liceului comercial din Salonic (1895).

Cuvinte-cheie: Principatele Unite Române; România; Macedonia; Grecia; Epir; Thesalia; Gimnaziul român de la Ianina și Grebena; clase gimnaziale la Crușova; Liceul român din Bitolia-Monastir; Școala normală pentru fete din Bitolia-Monastir; Școala comercială din Salonic.

După unirea Principatelor Române, interesul elitei intelectuale și politice pentru românii din sudul Dunării, prezența la București a unora dintre aceștia din urmă, determină pe Mihail Kogălniceanu să creeze în 1863 „*un fond, în bugetul statului, pentru ajutorarea bisericilor și școlilor din Peninsula Balcanică*”¹.

Într-un asemenea context debutează înființarea școlilor române în sudul Dunării. Fenomenul parcurge un drum lung și cunoaște mai multe etape. **Cea dintâi, cuprinsă între 1864-1868, aparține inițiativei românilor de peste Dunăre care, cu ajutor financiar de la guvernul Principatelor Unite** (chiria localurilor de școli, salarizarea învățătorilor, manuale și, uneori, chiar rechizite),

*Comunicare susținută la Sesiunea științifică internațională *Români din Balcani (sec. al VIII-lea – sec. al XXI-lea)*, organizată de Universitatea din Oradea, Departamentul de istorie, Oradea, 10-12 mai 2019.

¹Mihai Virgil Cordescu, *Istoricul școlilor române din Turcia, Sofia și Turtucaia din Bulgaria și al seminariilor de limba română din Lipsca, Viena și Berlin*, București, 1906, p. 13.